

КАКО ПОВЕЋАТИ МОТИВАЦИЈУ СТУДЕНАТА ЗА УЧЕЊЕ ЈЕЗИКА НА НАПРЕДНОМ НИВОУ?¹

Наташа А. Спасић²
Универзитет у Крагујевцу

HOW TO INCREASE THE MOTIVATION OF STUDENTS FOR LANGUAGE LEARNING AT AN ADVANCED LEVEL?³

Natasha A. Spasić
University of Kragujevac

Motivation in the educational process represents a whole series of activities. The key concept is the motive – it is a certain direction of the students' educational activity, which is connected with their attitude towards the subject. Their external motivation is directly influenced by the selection of teaching materials, methods and tools used in teaching, the teacher's attitude towards the subject and students. This research was initiated by the fact that there is an incomparably smaller number of students at higher language levels. We assume that when they reach a level sufficient for everyday communication, the motivation and interest in learning the Serbian language stops because Serbian is one of the so-called small languages, and for students in the business world further education oriented towards the highest level of language knowledge is not necessary. Our goal is to find ways to encourage students to continue language learning with the same vigor and enthusiasm even after reaching the A2 or B1 level.

Keywords: learning motivation, intermediate level, advanced level, Serbian as a foreign language, teaching tools

---

¹ Истраживање спроведено у раду финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (Уговор о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2022. години број 451-03-68/2022-14/ 200198).

² natasa.spasic@filum.kg.ac.rs.

³ The research carried out in the work was financed by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia (Agreement on the implementation and financing of scientific research work of the NIO in 2022, number 451-03-68/2022-14/ 200198).

1.0. Уводне напомене

Када говоримо о изазовима који се налазе на путу учења страног језика, углавном помињемо језичку баријеру, међујезички трансфер, поједине специфичне и “тешке” граматичке и лексичке јединице (за српски су то изговор предњонепчаних сугласника, падежи, глаголски вид и сл.), недостатак адекватних наставних материјала, новчаних средстава, стручног кадра и др. (Миловановић/Milovanović 2007: 91 – 98; Илић Марковић/Ilić Marković 2011: 369, Бањанин/Banjanin 2007: 267 – 276; Стипчевић/Stipčević 2007: 255 – 265; Крајишник/Krajišnik 2014: 217 – 226; Керкез/Kerkez 2016: 437 – 442; Росић/Rosić 2016: 421 – 424). Неспорно је да то јесу потешкоће које могу одбити студента од новог језика или успорити његов напредак и развој рецептивних и продуктивних вештина. Све поменуто, углавном, уско се везује за почетке учења језика и несигурности и nelaгоде с тим у вези. Оно о чему се мало или нимало не говори јесте мотивација студената који пређу тај основни ниво и бивају оспособљени да комуницирају на дневном нивоу о свакодневним темама: породица, храна, одећа, кућа, дневне активности и слично.

Дакле, задатак овог рада јесте идентификовање разлога за престанак учења српског језика након А2 или Б1 нивоа са циљем проналажења метода и начина којима би се могла сачувати или чак оснажити воља за учењем српског језика на вишим нивоима.

Мотивација је главни покретач и кочница у процесу едукације. О теоријама на којима се темељи мотивација (теорије очекивања, теорија атрибуције, теорија самоефикасности, теорија самовредности, теорије циља, теорија самодетерминације и социопсихолошка теорија деловања) и о њеном значају у настави говорили су бројни аутори Gardner/Гарднер (1985; 2007), Gardner, Lambert/Гарднер, Ламберт (1972), Pintrich, Schunk/Пинтрих, Шонк (1996), Dörnyei/Дерњеи (1998), Deci, Ryan/Диси, Рајан (1985), Dorniei, Skehan/Дорниеи, Скехан (2003: 616). О врстама мотивације у настави страног језика (инструментална, интегративна, резултативна и интристичка) писали су Ellis/Елис (2003: 75), Saville-Troike/Савил-Тројке (2006: 86), Радић-Бојанић, Топалов/Radić-Bojanić, Topalov (2010), Topalov/Топалов (2011) и др.

У раду ће бити дате методичке импликације и задаци којима се побољшава мотивација студената на вишим нивоима учења језика. Показаћемо како се исти материјали уз мало другачије стратегије могу додатно унапредити.

2.0. Проблем којим је иницирано истраживање, методологија и поступак

Током својих студијских и истраживачких боравака у иностранству (Вроцлав – Пољска, Братислава – Словачка, Софија – Бугарска) уверили смо се да се број студената на словенским, славистичким, српско-хрватским или само српским студијама рапидно смањује. До завршне године студија или до мастера дође тек неколицина њих, у просеку једна осмина или чак једна десетина. Упркос бројним разлозима за неуспех на студијама и промену планова, период од три, четири године не чини се претерано дуг, те није очекивана драстична промена интересовања. Већина студената која је у страним лекторатима уписала српски језик имала је снажну мотивацију. Сегмент из ширег квалитативног истраживања то и потврђује. На основу анкетног упитника (у којем преовлађују питања вишеструког избора), од 68 испитаника сазнали смо (између осталог) који су њихови разлози (мотиви) за учење српског језика.⁴ Наши испитаници могли су одабрати један или више понуђених одговора (породица / пријатељи / партнер; порекло; интересовање за нови језик и културу; егзотичност; сличност са матерњим језиком; пословне прилике) или дати свој, другачији одговор који ће најближе одредити њихове разлоге за учење српског језика. Готово сви су навели да је главни разлог за учење српског било интересовање за нови језик и културу. У нешто мањем броју навели су сличност са њиховим матерњим језиком (испитаници су матерњи говорници словенских језика) и неколико студента је рекао да има пријатеље у Србији. Један од одговора био је да српски уче због сличности са хрватским који већ студирају, а један студент који је већ седам пута био у нашој земљи (али никада није живео овде) написао је да воли српску историју, музику, храну и филм. Можемо приметити да доминира интегративна оријентација у мотивацији⁵ (позитивни ставови према циљном језику и култури, тежња студената да се интегришу у културу циљног језика и боље разумеју изворне говорнике) насупрот инструменталној оријентацији (практични разлози за учење језика, пролазна оцена на испиту, мање напора, финансијска награда, унапређење на послу и сл.).

---

⁴ Иако се термин „мотивација“ чешће користи, у овом контексту сматрамо да је погоднији термин „оријентација“: (1) оријентација представља разлоге за учење циљног језика; (2) мотивација представља усмерени напор студената како би научили језик; (3) оријентација је један од фактора који доприноси развоју мотивације (уп. Ellis/Елис 1994: 509 – 510).

⁵ О интегративној и инструменталној оријентацији у мотивацији (енг. *integrative orientation* и *instrumental orientation*), в. Gardner, Lambert/Гарднер, Ламберт (1972).

Са друге стране, приватна пракса аутора (и колега из окружења) дужа од десет година наводи на исте закључке. Од великог броја студената са којима смо током година сарађивали, мање је од 20% (19.44%) било оних који су на вишем нивоу од А2 или В1 нивоа, а не више од 5% (4.88%) оних који су дошли до нивоа самосталне употребе језика, дакле, С ниво. Из тог разлога, аутор се за потребе овог истраживања пре неколико месеци пријавио на једну од најпопуларнијих светских платформи за учење језика.⁶ На истој тој платформи у видеу којим се представља наглашено је да је курс искључиво за људе на вишем нивоу знања српског језика. Од великог броја пријављених студената само је троје задовољило ове критеријуме. Један од њих језик учи због корена и породичних веза са Србијом. То је уједно и најчешћи разлог учења српског језика ван институција. Други студент је спортиста са дивним импресијама о Балкану и Србији, временом развио неке пријатељске везе са људима са ових простора и трећи студент је писац који је исказао жељу да чита нашу литературу на изворном језику. Ваља напоменути да је матерњи језик једног од њих грчки, а друге двојице енглески, али и да сви они говоре минимум још два језика поред матерњег и српског који уче.

3.0. Фактори који утичу на исход у учењу језика

Ради илустрације, искористили бисмо метафору и упоредили учење језика са појавом плиме и осеке. Сваки почетак ураћања у нови језик је тежак, али што се дуже “плива”, то се човек осећа све комфорније и пријатније. Кад се упозна са свим изазовима испод површине једног језика, жеља за новим знањима надлази попут плиме и временом јача и стреми све већим дубинама и просторствима. Уколико се направи већа пауза у учењу, лексеме, правила у грађењу времена, суфикси за падеже, правила и изузеци се заборављају, тј. повлаче се попут осеке и сваки следећи улазак у исте воде је изнова тежак. Тежак јесте, али је поновно враћање језику пријатније него први сусрет са језиком. Већина нас има искуство у учењу неког језика које би се могло поистоветити са овим.⁷

⁶ О позитивним ефектима онлајн учења, савремених метода и нових приступа види Миловановић/Milovanović 2007: 91 – 98, Колб/Kolb 2019, Новаковић, Божић/Novaković, Вожић 2020: 14 – 28. и Спасић/Spasić (2021 – докторска дисертација).

⁷ Током студија учила сам грчки језик. Иако сам четири семестра била успешна у томе (судећи по оценама), тих година била у могућности да на летовању резервишем смештај, наручим храну, купим у продавници или комуницирам са

Дакле, на мотивацију/исход у учењу страног језика негативно утичу:

- недовољна изложеност циљном језику;
- негативан језички трансфер;
- мањак упорности и прерано одустајање;
- традиционална, фронтална настава и др.

Осим тога, тема којој можемо посветити читав рад јесу материјали који се користе у настави српског као страног језика на В или С ниво. У зависности из ког угла посматрамо проблем, знатно мањи број уџбеника и уџбеничких комплета за В, а посебно за С ниво могу бити узрок или последица малог броја студената на вишим нивоима учења језика.

4.0. Предлози задатака за унапређивање мотивације напредних студената

Поменули смо наставне материјале као средство којим се студенти могу подстаћи на већу интеракцију и напредак. Уџбеници и наставни листови полазна су основа, но, у складу са захтевима савремених генерација, потребно их је прилагодити и сврсисходно користити.

Који су то материјали и на који начин се могу користити у настави у циљу подстицања напретка? То су сви они материјали који су пре свега аутентични, чланци и комплекснији текстови из новина, периодике или уџбеника из сфере интересовања студента; подкаст, ТВ-дебате и други савремени ТВ и видео-формати; филмови, серије и музика, жанровски усклађена са преференцијама студената; персонализовани материјали који циљају проблематичне теме и граматичка питања у којима се студент не сналази најбоље. Осим одабира и припреме материјала, на наставнику је да уочи индивидуалне или групне слабости (ако се настава одвија у групама) и да осим са захтевима ЗЕОЈ (Заједничког европског оквира за живе језике), задатке формулише тако да циљано решавају проблематичне конструкције студената.

људима на улици, под притиском других обавеза, а услед недовољне мотивације, моје знање се временом смањивало. Уз то, годинама нисам имала директни контакт са тим језиком, осим веома ретко преко видеа. Сада, након десет година, на моју велику жалост, не користим ништа више него што научи просечан туриста приликом посете некој земљи (свега неколико фраза и поздрава). Сигурна сам да бих, уз велики напор, могла лакше обновити знање, него неко ко никада није учио тај језик, али, несумњиво, брже се заборавља језик у којем није достигнут ниво самосталне употребе.

Који су то садржаји које треба приближити напредним студентима? Највише проблема студентима на вишим нивоима учења српског језика задају префиксални глаголи, правилна употреба предлога и падежа, свршени/несвршени вид глагола и њихове дистинкције, неправилна множина, збирне именице, граматичка времена која су прилагођена вишим нивоима, идиоми и фраземи као једна посебна тема која је од великог значаја свима који желе да свој говор што више приближе говору изворних говорника. Слична ситуација је и у осталим језицима. Дакле, потребно је пронаћи еквиваленте који су тешки у тим језицима, нпр. у енглеском су, између осталог, фразални глаголи велики изазов.

4.1. Стратегије које се могу примењивати када учимо напредне студенте

Пре свега желимо истаћи да, иако се чини супротно, није увек лако учити напредне студенте из неколико разлога:

- они готово све разумеју;
- мање су мотивисани;
- мало је готових, доступних материјала;
- ако сами правимо материјале, тешко је циљано их усмерити на слабе тачке;
- спорије се види напредак.

Наставник је у прилици да директно утиче на јачање аутономије студената што води континуираној и повећаној мотивацији у учењу (Деспотовић/Despotović 2017). Услед ограничености простора, циљ нам је у овом раду дати неколико универзалних смерница које могу помоћи да час буде мало тежи, мало изазовнији и за нијансу кориснији за студента. Која год да је тема наредног часа, ови савети могу помоћи да се тим садржајем постигне што већи ефекат.

Понекад и када нађемо материјал који верујемо да задовољава све ваше критеријуме, садржајан, компликован текст, прикладна тема и сл. и наш студент то прочита и све разуме немамо много простора да га подучавамо. У таквим ситуацијама пожељно је бележити док они читају све што бисмо могли прокоментарисати и на тај начин унапредити знање нашег студента. Немају сви студенти проблем са истим наставним јединицама те се тако часови базирају на индивидуалним грешкама и слабостима. Често и они студенти који углавном све разумеју нису у стању да то и продукују, тј. развијеније су им рецептивне од продуктивних вештина. Разумевању већине видеа, много је допринео контекст, кадрови који прате реплике, текст, уколико га је

било, и сл. Са друге стране, већина студената не би самостално могла искористити те речи које је чула, као ни конструкције, ни времена. Када се трудимо да искажемо себе, посебно на страном језику, углавном се ослањамо на већ познати вокабулар.

На који начин можемо подстаћи студенте да изађу из зоне комфора и користе нове речи? Можемо их охрабрити да сами уоче оне јединице које могу разумети, али не и репродуковати; а онда их усмерити да користе те нове речи и фразе, да се играју са њима, манипулишу на најбољи начин у различитим ситуацијама. Тако нови језик престаје бити страشان и далек, а смањује се и могућност за прављење грешака.

4.2. Технике којима се унапређује рад са видеоом и текстом

Много се наставника радо опредељује за видеое који могу подстаћи интересантне дискусије на напредном нивоу. Углавном се у традиционалној настави видеу приступа на следећи начин: направи се често неки увод о суштинским питањима, са општим местима, о чему је видео, шта су изазови, шта си чуо/чула, запамтио/запамтила, неко краће питање за дискусију и иде се даље. Евентуално се томе дода неко лично питање у вези са текстом, да ли си ти имао такав изазов, да ли си посетио то и то место и сл. Ништа није погрешно, напротив. Пожељно је мало такав приступ осавременити и надоградити. Желимо ли да унапредимо знање наших већ напредних студената, наставном материјалу можемо приступити из једног другог угла. У наставку рада представимо неке од наставних техника и активности којима час можемо учинити за нијансу тежим и делотворнијим.

Узмимо за пример један видео од неколико минута (5–10 минута). Настојимо да тема буде интересантна и инспиративна. Одабир теме лакше је вршити са студентима који су нам већ познати, чије навике, интересовања и ставове знамо бар у извесној мери. У сваком случају, и ако је реч о новом студенту може се одабрати нека тема која је свима блиска и позната, породица, филм и телевизија, нешто хумористично, о традицији земље чији језик уче и сл.

Уз претходне инструкције, можемо зауставити видео у неком тренутку, а на студенту је да понови шта је последње чуо. Циљ је да паузе буду на смисленим местима, а да поновљена реплика, фраза буде нова и корисна.

Можемо припремити листу питања, али тако формулисаних да више иду у детаље. Дакле, до сад смо видео већ једном погледали.⁸ Сада када на часу гледамо видео поново, можемо од студента тражити да на питања одговара користећи баш оне речи које су коришћене у видеу. Дајте им неколико тренутака да се упознају са питањима, а онда када пустите видео нека буду фокусирани да у првих 30 секунди видеа нпр. дају одговор на прва три питања (у тренутку гледања видеа, они питања не виде). На пример: *Рецепт за брзи колач са јабуком. Који суви/прашкasti састојци су потребни? Колико јаја нам треба и како их мутимо? Шта треба урадити са маслацем?*

Ако наставимо на овај начин да радимо са свим питањима до краја добићемо много корисног материјала за разговор. Направићемо листу недоумица и комплексних ствари у којима наши студенти најчешће греше. Треба настојти да видео циља управо оне проблематичне граматичке структуре у циљном језику и лексику за напреднији ниво. У супротном, ово неће бити инспиративно студентима. Када једном сачинимо листу тих најчешћих грешака, и тих тзв. “цака” у језику које просечног студента приближавају нивоу изворног говорника, онда са пописа тих примера можемо уклонити предлоге, поједине речи које треба сместити у одговарајући падеж или контекст. Можемо им дати да одаберу једну од две или више речи које звуче слично и уносе пометњу и др. *Јабукe ољуштити ножем или љуштилицом и насећи _____ (стави предлог) ситне коцкице; ољуштити ≈ огулити ≈ скинути кору / на коцкице ≈ на комадиће; Маслац отопите на тихој ≈ лаганој ватри / на средњој температури* и сл.

У следећем кораку са наше табле (или екрана) обришемо још једну реч која се везује за претходни предлог, фразу... (енг. *vanishing whiteboard*). *Јабукe ољуштити и насећи _____*. Важно је сачувати главну реч у структури, синтагми или смисаоној целини, а број осталих речи које ћемо уклонити из задатка може варирати. Ако на пример оставимо само предлог тешко је очекивати да ће студент запамтити све остале речи из реченице, а није нам циљ да их форсирамо да напамет меморишу речи без повезаности и смисла.

⁸ Препорука је да видео пошаљемо студенту пре часа, може и дан-два пре тога. Одговоран студент ће то погледати унапред и већ ће у извесној мери бити спреман за час. На тај начин се у учионици (било виртуелној или уживо) дешавају виши процеси мисаоне активности. Овај модел у настави познатији је као обрнута учионица (в. детаљније Спасић/Spasić 2021 – докторска дисертација).

Следећи начин на који можете “отежати” студенту јесте да му понудимо листу речи које су биле окосница неке синтагме, фразе или краће реченице, а њихов задатак је да кажу колико речи је било у склопу те веће конструкције и да их напишу ако су запамтили (нпр. *ољуштити* и *насећи*). Они могу и само да их наброје у својој глави и запишу број чиме смањујемо присуство афективног фактора. У закључном делу часа они ове речи могу ставити у нови контекст (нпр. *љуштити се/гулити се након претераног излагања сунцу*). Своје знање могу сумирати и тако што им дамо текст са наглашеним (“лаким”) речима, а они их требају заменити одговарајућим из видеа или неким трећим, али на вишем нивоу експресије.

Можда нећемо све ове задатке радити на једном часу. Ми у овом раду дајемо само предлоге како би се све могла унапредити мотивација студената који већ довољно знају, а на наставнику је да одабере задатке и прилагоди теми, намени и структури часа. Неки од предлога се могу искористити за домаћи, неке од ових задатака можемо оставити за час обнављања и др.

Оно што не би требало изоставити јесте дискусија са студентима која укључује њихова искуства, размишљања и идеје у вези са темом. О чему треба водити рачуна у овом делу? Ако питамо: Јеси ли некад правио/ла колач са јабукама? Да ли си некада скакао/ла банцијем/из авиона? Да ли си некада размишљао/ла о пресељењу? Одговор може просто бити “не” и ту се природно за студента завршава дискусија. Са друге стране, ми не можемо бити сигурни да ли су студенти уопште разумели питање или фразу. Зато предлажемо питања која мотивишу продуктивну дискусију, нпр.: Зашто људи једу воће / не једу слаткише? Зашто људи скачу банцијем/из авиона? Зашто се људи селе из своје земље? У овом другом случају не само да ће одговор бити дужи, него ће се студенти осећати пријатније да коментаришу јер нико лично њих не пита за разлоге, те су ту емоције по страни, јер није увек пријатно људима да причају о својим склоностима, проблемима, страховима и разлозима због којих су одустали од планова. Ако на пример студент каже да људи одлазе због посла, породичне ситуације, у потрази за бољим животом... даље дискусију можемо развити у смеру у потрази за (+ питање падежа (И) или увести фразу “трбухом за крухом”) или скачу због/упркос (+Г/Д) (нпр. *због адреналина, упркос страху*) и др.

Ако у настави користимо картице са вокабуларом, а студент зна све те речи, можемо се ослонити на полисемију. Тако нпр. глагол *пријавити* могу искористити у различитим контекстима: *Пријавити се*

(конкурсати) за посао/Пријавити (полицији) комисију због гласне музике/Можемо се пријавити (чекирати се (жаргон)) у хотел до 17 часова.

Изузетно је значајно да студент сам уочи разлику између свог пасивног вокабулара и активне употребе. Веома користан, али још увек недоступан алат за српски језик јесте *алат за проверу читалачког нивоа*. Путем њега се корисницима Оксфордског речника пружа могућност да тестирају брзину читања и ниво разумевања текста уз предлоге романа и белетристике у складу са језичким нивоом. Колико је нама познато, за сада у настави српског као страног језика, ту улогу преузима наставник. Ако нпр. дамо студенту који је на напредном нивоу да прочита текст и издвоји све речи које не зна, биће их само неколико и то, углавном, оних које први пут види. Ретко кад ће издвојити неку реч коју зна, али је више у пасивном вокабулару или је не познаје у овом контексту. Одличан задатак за студенте напредног нивоа је да им из текста дамо параграф или два и да га препишу, али тако да може да га разуме и студент који није на том нивоу. Дакле, од њих се тражи да упросте текст тако што ће користити синонимне облике глагола, придева, именица, заменити фраземе или идиоме једноставнијим конструкцијама и сл. Иако делује да на овај начин њихов ниво језика сводимо на нижи, управо је супротно јер се фокусирају на речи које треба да замене и на тај начин, тражећи алтернативе, боље ће их запамтити. Оно што након читања предлажемо као добру вежбу јесте писање уз коришћење неколико главних фраза са тог часа.

Не треба бежати од понављања истих задатака и конструкција јер ће студенти наводно изгубити интересовање, постати лењи и немотивисани. Истраживања су показала да су задаци у којима се понавља и обнавља научено, веома добри у настави језика. Ако на часу увежбавамо потенцијал, добар је задатак дати студентима да све реченице претворе (конвертују, пребаце) у футур други или да искомбинују са условним реченицама. Иако на том часу фокус није био на овом типу зависних реченица, студентима ће бити вишеструко корисно да се тога подсети, а уједно повежу знање о могућем начину са условом који му у животу често претходи, био он реалан или иреалан. Истраживања показују да је студенте најбоље подсетити у оном тренутку кад полако почну да заборављају дату реч, а то је у просеку за десет недеља. Дакле, они су је скоро заборавили, али су и даље у стању да је се, уз мањи или већи мисаони напор, сете без помоћи. Ако их у том тренутку подсетимо на нешто што је готово ишчезло из њихове меморије, ми чинимо велику ствар за њихов напредак у учењу језика.

5.0. Закључне напомене

Систем образовања у ком се негује осредњост и највише подршке пружа слабијим ученицима и почетницима доводи до неоправданог за-постављања студената који имају више потенцијала, иницијативе и мотивације. Додамо ли томе и објективне разлоге за престанак учења тзв. малих језика долазимо у ситуацију да након А2 или В1 нивоа имамо све мање студената који су заинтересовани за српски као страни језик. Циљ нам је био у овом раду указати на мањак мотивације код успешнијих студената и начине којима бисмо могли уз мало охрабривања, усмеравања и промишљеног вођења наставе постићи боље резултате.

У раду су приказани неки од начина како се час базиран на видеу или чланку може учинити интересантнијим и продуктивнијим за напредне студенте. И када студенти желе часове конверзације, добро је дати им још додатног материјала и базе којој увек могу да се врате и понове све што су научили. Пожељно је пружити им мало више од онога што они у том тренутку могу савладати. Најважније је да они на крају часа имају утисак да су лепо разговарали са својим наставником страног језика, да су више причали они⁹ и да су напредовали.

Услед мањег броја уџбеника, а због склоности студената, током наставне праксе, наставник се све више удаљава од класичног уџбеника као наставног материјала, посебно када су у питању напредни студенти. Треба тражити неку нову вредност и нешто што ће их мотивисати и подстаћи на интеракцију. Некада су то инспиративни текстови, некад видеи, музика, игрице у настави, а све са циљем да се у наставу унесе што више различитости, аутентичности и динамике.

Када слушамо студента који је на напредном нивоу треба то чинити пажљиво, не са намером да “уловимо” грешке, већ, напротив, да добијемо инспирацију и нови материјал који можемо даље користити у настави. Ако приметимо да користе конструкције ниже експресивне вредности, подстакнимо их да размисли и замене своје конструкције и реченице сложенијим, нпр. *Не волим када касним с обавезама*. Боље је рећи на том нивоу *Нервира ме кад ми гори под ногама; Губим конце у рукама / тло под ногама када све радим у последњи час*. Идеја је да само слушање и исправљање на овом нивоу није добро, или боље рећи није довољно. Потребно је да њихове изјаве буду софистицираније, конкретније, више у складу са приликом, саговорником или ок-

---

⁹ Зависи, наравно, од типа часа, нивоа знања, личности студента и сл., али проценат од 70 и више је оно што се сматра успешним часом; минимум је 50%:50% удела у конверзацији од стране студента.

ружењем. Свакако да то није језик који користимо свакодневно, али студенту треба бити понуђено више да би могао да одлучи и одабере боље када се за тим укаже потреба. То не значи да ће свака изјава садржати фразеолошке и идиоматичне структуре, али их повремено треба испровоцирати. Када кажу нешто што је на нижем нивоу, подстакнимо их да надограде своје знање и присете се граматичке конструкције или лексеме која је више у складу са њиховим могућностима.

Дакле, треба искористити све расположиве ресурсе и често их мењати. Ипак, не пречесто, како не бисмо изазавали конфузију код студента. Видео је често добар наставни материјал за напредне студенте, пре свега зато што могу чути још неког другог изворног говорника, језик је флуентан, одговара реалном темпу говорника, а уз то је доступан огроман број материјала праћених анимацијама. Завршна фаза часа може подразумевати сумирање видеа, уз коришћење нових речи у другачијем контексту. Подстичемо студенте да сами уочавају своје грешке и проблематичне језичке категорије како би на томе могли радити и самостално мимо часова. Стимулисање аутономије и игра с језиком добар је пут ка аутоматизацији језика.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Бањанин/Banjanin 2007:** Бањанин, Љ. Лекторати српско-хрватског / српског језика у Италији: историјат, стања, перспективе // *Српски као страни језик у теорији и пракси I*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2007, 267 – 277. [Banjanin, Lj. Lektorati srpsko-hrvatskog / srpskog jezika u Italiji: istorijat, stanja, perspektive // *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi I*, Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, 2007, 267 – 277.]
- Gardner/Гарднер 1985:** Gardner, R. *Social Psychology and Second Language Learning: The Role od Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold, 1985.
- Gardner, Lambert/Гарднер, Ламберт 1972:** Gardner, R., Lambert Wallace E., *Attitudes and Motivation in Second Language Learning*. Rowley, MASS: Newbury House, 1972.
- Dörnyei/Дерњеи 1998:** Dörnyei, Z. Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*, 31/3, 117 – 135.
- Деспотовић/Despotović 2017:** Деспотовић, В. Наставник као најважнији фактор мотивације у настави страног језика. **Metodički vidici**, [S.l.], v. 8, n. 8, p. 195 – 210, jan. 2018. ISSN 2334-7465. Доступно на: <<https://metodickividici.ff.uns.ac.rs/index.php/MV/article/view/1862>>. Датум приступа: 30 sep. 2022.

- Deci, Ryan/Диси, Рајан 1985:** Deci, E. L., R., M. Ryan. *Intrinsic Motivation and Selfdetermination in Human Behavior*. New York: Plenum, 1985.
- Dorniei, Skehan/Дорниен, Скехан 2003:** Dorniei, Z., P. Skehan. Individual Differences in Second Language Learning in *The Handbook of Second Language Acquisition*, ed. Doughty C. And Long M. Malden:Blackwell Publishing Ltd, 2003.
- Ellis/Елис 1994:** Ellis, R. *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press, 1994.
- Ellis/Елис 2003:** Ellis, R. *Second Language Acquisition*, Oxford: Oxford University Press, 2003.
- Ивић, Пешикан, Антић/Ivić, Pešikan, Antić 2001:** Ивић, И., Пешикан, А., Антић, С. *Активно учење*, Београд: Институт за психологију, 2001. [Ivić, I., Pešikan, A., Antić, S. *Aktivno učenje*, Beograd: Institut za psihologiju, 2001.]
- Илић Марковић/Илић Marković 2011:** Илић Марковић, Г. Употреба савремених технологија у настави страног језика. Електронска платформа *Нема проблема. Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 365 – 380. [Ilić Marković, G. Uпотреba savremenih tehnologija u nastavi stranog jezika. Elektronska platforma Nema problema. *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi II*, Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, 365 – 380.]
- Керкез/Kerkez 2016:** Керкез, Д. Србистика у Санкт Петербургу. *Српски као страни језик у теорији и пракси III*. Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 437 – 442. [Kerkez, D. Srbistika u Sankt Peterburgu. *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III*. Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, 437 – 442.]
- Колб/Kolb 2019:** Колб, Л. *Учење и нове технологије*, Водич за планирање аутентичних часова. Београд: Едука, 2019. [Kolb, L. *Učenje i nove tehnologije*, Vodič za planiranje autentičnih časova. Beograd: Eduka, 2019.]
- Крајишник/Крајишник 2014:** Крајишник, В. Лекторати српског језика. *Српски језик и актуелна питања језичке политике II*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 217 – 226. [Krajišnik, V. Lektorati srpskog jezika. *Srpski jezik i aktuelna pitanja jezičke politike II*, Beograd: Institut za srpski jezik SANU, 217 – 226.]
- Миловановић/Milovanović 2007:** Миловановић, А. Савремене методе и нови приступи у учењу српског као страног. *Српски као страни у теорији и пракси I*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски

- као страни језик, 91 – 98.[Milovanović, A. Savremene metode i novi pristupi u učenju srpskog kao stranog. Srpski kao strani u teoriji i praksi I, Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, 91 – 98.]
- Новаковић, Божић/Novaković, Božić 2020:** Новаковић, А., С. Божић. Ставови студената србистике према платформама за електронско учење (*Google Classroom* и *Hangouts Meet*). *Методички видици*, 11, Нови Сад, 14 –28.[Aleksandar Novaković, Snežana Božić. Stavovi studenata srbistike prema platformama za elektronsko učenje (Google Classroom i Hangouts Meet). *Metodički vidici*, 11, Novi Sad, 14 – 28.]
- Pintrich, Schunk/Пинтрих, Шонк 1996:** Pintrich, P., R., Schunk, D. H. *Motivation in Education: Theory, Research and Applications*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1996.
- Radić-Bojanić, Topalov/Радић-Бојанић, Топалов 2010:** Radić-Bojanić, B, J. Topalov. Uticaj kognitivnih i afektivnih faktora na strategije učenja stranog jezika. *Nastava i vaspitanje*, 3, Београд, 364 – 376.
- Росић/Rosić 2016:** Росић, М. Статус српског као страног језика у Сједињеним Америчким Државама. *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 421 –424.[Rosić, M. Status srpskog kao stranog jezika u Sjedinjenim Američkim Državama. *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III*, Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, 421 – 424.]
- Saville-Troike/Савил-Тројке 2006:** Saville-Troike, M. *Introducing Second Language Acquisition*, Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
- Спасић/Spasić 2021:** Спасић, Н. Примена модела обрнуте учионице у обради јединица с поредбеним и начинским значењем у настави српског као страног језика. [Spasić, N. Primena modela obrnute učionice u obradi jedinica s poredbenim i načinskim značenjem u nastavi srpskog kao stranog jezika. Доступно на:<https://drive.google.com/file/d/1ct1vilUGpWwZGqNAv_mgMj2K_isNy4CX/view>. Датум приступа: 30 сеп. 2022.]
- Стипчевић/Stipčević 2007:** Стипчевић, С. Српски у Италији. *Српски као страни језик у теорији и пракси I*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 255 – 266. [Stipčević, S. Srpski u Italiji. *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi I*, Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, 255 – 266.]
- Topalov/Топалов 2011:** Topalov, J. *Motivacija u nastavi stranog jezika*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2011.